

NİYÂZÎ-İ MISRÎ'NİN BESTELENMİŞ ŞİİRLERİ

Yrd. Doç. Dr. Nuri ÖZCAN
Yrd. Doç. Dr. Nuri UYGUN
Dr. Ahmet Hakkı TURABİ*

Niyâzî-i Mısırî (1618-1694) Osmanlı Devleti'nin iktisâdî, dînî, siyâsî ve toplumsal alanlar da dahil olmak üzere pek çok alanda karmaşa içerisine düştüğü XVII. Yüzyılda yaşamış bir mürid ve mutasavvıf şâirdir. Tasavvuf-tekke edebiyâtının en güzel örneklerini verdiği *Dîvân*'ındaki gazel ve ilâhilerinde tasavvufî aşk ve neşveyi, zühd ve takvâyı samîmi bir dille işlemiş; bu manzûmeler, kendi döneminden başlayarak daha sonraki dönemlerde de tekke mûsikîsinin en çok tercih edilen örnekleri arasında yer almıştır.

Başta, müridlerinden Bursa Ulu Câmî müezzini zâkirbaşı Karaoğlan Mustafa Efendi olmak üzere Hâfız Post, Derviş Ali Şîrûganî (Dede Ali), Buhûrîzâde Mustafa İtrî, Çâlâkzâde Mustafa Efendi gibi devrin en meşhur bestekârları tarafından manzûmelerine besteler yapılmaya başlanan Niyâzî-i Mısırî'nin şiirleri günümüze kadar pek çok sanatkâr tarafından na't, durak, tevşih, ilâhi gibi dînî mûsikînin çeşitli formlarında bestelenmiş ve halen günümüzde de bu beste faaliyeti devam ettirilmektedir. Yûnus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Aziz Mahmud Hüdâyî gibi *Dîvân* sahibi ünlü mutasavvıf şâirlerin şiirlerinin büyük bir kısmının bestelenerek yüzyıllarca hânkâhlarda, ârifler meclislerinde okunduğu bilinmekte; Türk tasavvuf-tekke mûsikîsinde, Yunus Emre'den sonra en çok şiiri bestelenen mutasavvıfın da Niyâzî-i Mısırî olduğu kaynaklarda zikredilmektedir.

Niyâzî-i Mısırî'nin bestelenmiş eserlerine, dünyanın çeşitli kütüphânelerindeki yazma birçok güfte mecmuasıyla, matbû antolojilerde rastlanmaktadır. Biz, İstanbul kütüphânelerindeki dînî mûsikî güftelerini içeren bazı yazmaların da yardımı ile Niyâzî-i Mısırî'nin bestelenmiş eserlerinin tesbiti üzerine bir çalışma yaptık. Bu çalışmamızı burada takdim ediyoruz. Mısırîlar, ilk kelimeleri dikkate alınarak alfabetik sıralanmıştır:

1- Aç gözün dildâra bak ref' oldu vechinden nikâb

a. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa, besteniğâr cumhur ilâhi.¹

2- Ahvâl-i serencâmın bu sâate erince

a. Derviş Ali Şîrûganî, muhayyer ilâhi.²

* Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalı öğretim görevlileri.

¹ Sâdetin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi*, I-II, İstanbul 1943, I, 353; Abdülkâdir Töre, *İlâhiler* (nşr. Yusuf Ömürlü), İstanbul 1984, IX, 56; Şengül Sağman, *Müstakimzâde'nin Mecmu'a-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Nuri Uygun), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, s. 550.

- b. Derviş Ali Şîruganî, sünbüle ilâhi.³
- 3- **Aldın mı gönül hüsn ile yektâ haberin sen**
- a. Derviş Ali Şîruganî, mâhûr ilâhi.⁴
- 4- **Ârifin mutlak kelâmın tutmağa irfan gerek**
- a. Şeyh Mehmed Kâdirî, rast ilâhi.⁵
- 5- **Âriflere esrâr-ı Hüdâ'dan haberim var**
- a. Derviş Ali Şîruganî, zîrefkend ilâhi.⁶
- 6- **Âşinâ-i aşk olandan âh ü zâr eksik değil**
- a. Derviş Ali Şîruganî, şehnâz durak.⁷
- b. Çâlâkzâde Mustafa, şehnâz durak.⁸
- c. Derviş Ali Şîruganî, arazbar ilâhi.⁹
- d. Derviş Ali Şîruganî, babatâhir ilâhi.¹⁰
- 7- **Aşkın kime yâr olur**
- a. Derviş Ali Şîruganî, çârgâh ilâhi.¹¹
- b. Bestekârı meçhul, hicaz durak.¹²
- 8- **Aşkın meyine ben kâna geldim**
- a. Derviş Ali Şîruganî, hüseyinî ilâhi.¹³
- b. Sultan III. Selim Han, şevkutarab ilâhi.¹⁴
- c. Kuşçuzâde, hüseyinî ilâhi.¹⁵
- d. H. Sâdedin Arel, şehnaz durak.¹⁶
- 9- **Ayağı tozuna sürme çekelden gözüme cânım**

² Ergun, I, 228; Sevgi Hatice Sağman, *Ruşen Efendi'nin XIX. Yüzyılda Yazılmış "Mecmu'a-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Nuri Uygun), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, s. 260; M. Emin Soydaş, *XVIII. Yüzyıla Ait Bir El Yazması Mecmuada Dînî Mûsikî Güfteleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, s. 182.

³ Ş. Sağman, s. 249.

⁴ Ergun, I, 224; Soydaş, s. 174.

⁵ Ergun, I, 330.

⁶ Ergun, I, 260; Ş. Sağman, s. 464.

⁷ Ergun, I, 253.

⁸ Ş. Sağman, s. 444.

⁹ Uğur Önen, *XVIII. Yüzyılda Yaşadığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mûsikî Mecmuasındaki Dînî Mûsikî Güfteleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Nuri Uygun), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004, s. 22.

¹⁰ Önen, s. 143.

¹¹ Ergun, I, 194; Ş. Sağman, s. 347.

¹² S. H. Sağman, 181.

¹³ Ergun, I, 211; Soydaş, s. 149.

¹⁴ Ergun, II, 515; Töre, VIII, 78-79.

¹⁵ Ş. Sağman, s. 359.

¹⁶ Yılmaz Öztuna, *Hüseyin Sâdedin Arel*, Ankara 1986, s. 110.

- a. Hammâmîzâde İsmail Dede, sûzidil durak.¹⁷

10- Bahr içinde katreyim bahr oldu hayrân bana

- a. Derviş Ali Şîrugaî, nikriz ilâhi.¹⁸
b. Hüseyin Sâdedin Arel, neveser durak.¹⁹

11- Bakıp cemâl-i yâre çağırırım dost dost

- a. Derviş Ali Şîrugaî, acemaşîrân cumhur ilâhi.²⁰

12- Ben sanırdım âlem içre bana hiç yâr kalmadı

- a. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa Efendi, rast ilâhi.²¹
b. H. Sâdeddin Arel, karcığar durak.²²
c. İsmail Hakkı Bey, sabâ bûselik beste.²³

13- Bilenler vech-i cânânı bu cism ü cânı neylerler

- a. Hâfız Post, nevâ sünbûle ilâhi.²⁴

14- Bir kimse acep yokmu ki bu sînemi yârem

- a. Anber Mustafa Ağa, eviç ilâhi.²⁵
b. Yekçeşm Mustafa Ağa, eviç ilâhi.²⁶

15- Bir şehre erişdi yolum dört yanı düz meydan kamû

- a. Bestekârı meçhul, hicaz aşîrân ilâhi.²⁷

16- Bir yüze düş oldu gözüm yüz bin ânın dîvânesi

- a. Derviş Ali Şîrugaî, hüseyinî ilâhi.²⁸
b. Tosunzâde Hüseyin Efendi, hüseyinî ilâhi.²⁹

17- Bulan özünü gören yüzünü

- a. Derviş Ali Şîrugaî, eviç ilâhi.³⁰
b. İzzeddin Efendi, eviç ilâhi.³¹
c. Refik Fersan, rast beste.³²

¹⁷ Ergun, II, 538.

¹⁸ Ergun, I, 236.

¹⁹ Öztuna, s. 108.

²⁰ Ergun, I, 184; Töre, İstanbul 1991, VIII, 71; Ş. Sağman, s. 269; S. H. Sağman, s. 356.

²¹ Ş. Sağman, s. 81.

²² Öztuna, s. 109.

²³ Kenan Erdoğan, *Niyâzî Mısrî Divânı*, Ankara 1998, s. CXLVI.

²⁴ Ergun, I, 96; Ş. Sağman, s. 250.

²⁵ Ergun, I, 77.

²⁶ Ş. Sağman, s. 478.

²⁷ Töre, VIII, 16-17.

²⁸ Ergun, I, 211; Ş. Sağman, s. 361; Soydaş, s. 146.

²⁹ Töre, VI, 41.

³⁰ Ergun, I, 203; Ş. Sağman, s. 480.

³¹ Töre, VII, 129.

³² Kenan Erdoğan, s. CXLIV.

18- Cânâne görünür bana cânâ neye baksam

- a. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa Efendi, ?.³³
- b. H. Sâdeddin Arel, beste ısfahan durak.³⁴
- c. Bestekârı meçhul, nikriz ilâhi.³⁵

19- Cân bu elden geçmeden cânânı bulmazsa ne güç

- a. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa, hisâr ilâhi.³⁶
- b. Hüseyin Sâdedin Arel, nihâvend durak.³⁷
- c. Bestekârı meçhul, nişâbur ilâhi.³⁸

20- Can yine bülbül oldu har açılıp gül oldu

- a. Bestekârı meçhul, sâzkâr mâye ilâhi.³⁹
- b. Bestekârı meçhul, nevâ-uşşak ilâhi.⁴⁰

21- Çün sana gönlüm mübtelâ düştü

- a. Hâfız Post, hüseyinî ilâhi.⁴¹
- b. Hâfız Post, gülizar ilâhi.⁴²
- c. Bestekârı meçhul, gülizar ilâhi.⁴³
- d. Bestekârı meçhul, rast nefes.⁴⁴

22- Derd-i Hakk'a tâlib ol

- a. Çâlâk Şeyh Ahmed, arazbar ilâhi.⁴⁵
- b. Zekâi Dede, ferahnâk ilâhi.⁴⁶
- c. H. Sâdeddin Arel, eviç ilâhi.⁴⁷
- d. Bestekârı meçhul, segâh ilâhi.⁴⁸

23- Derman arardım derdime

- a. Derviş Ali Şîrugañî, mâhûr durak.⁴⁹

³³ Ergun, I, 363.

³⁴ Öztuna, s. 109.

³⁵ Ş. Sağman, s. 110.

³⁶ Ergun, I, 357.

³⁷ Öztuna, s. 109; Ş. Sağman, s. 417.

³⁸ Ş. Sağman, s. 125.

³⁹ Töre, VIII, 158.

⁴⁰ Şengel, III, 319; *99 Makamda İlahiler* (haz. Cüneyd Kosal), İstanbul 1994, s. 124-125.

⁴¹ Ergun, I, 95; *İlahiler* Yapı Kredi Bankası Yayını, İstanbul 1986, s. 104-105; Soydaş, s. 148.

⁴² Nuri Özcan özel nota arşivi.

⁴³ Töre, VI, 123.

⁴⁴ Nuri Özcan özel nota arşivi.

⁴⁵ Ergun, I, 172; Ş. Sağman, s. 284.

⁴⁶ Töre, VII, 140.

⁴⁷ Öztuna, s. 113.

⁴⁸ M. Nuri Uygun özel nota arşivi.

⁴⁹ Ergun, I, 220-221; Suphi Ezgi, *Amelî ve Nazarî Türk Mûsikîsi*, İstanbul 1935, II, 59-60; Ş. Sağman, s. 126; H. S. Sağman, 327.

- b. Bestekârı meçhul, nühüft ilâhi.⁵⁰
- c. Sermüezzîn Rifat Bey, acemaşîrân ilâhi.⁵¹
- d. İsmail Hakkı Bey, acemaşîrân ilâhi.⁵²
- e. H. Sâdeddin Arel, müstear durak.⁵³
- f. Bestekârı meçhul, hüseyinî ilâhi.⁵⁴

24- Dervîş olan âşık gerek

- a. Dervîş Ali Şîrugañî, sabâ ilâhi.⁵⁵

25- Dervîş olan kişinin sözleri umrân olur

- a. Dervîş Ali Şîrugañî, rehâvî ilâhi.⁵⁶
- b. Hamâmîzâde İsmail Dede, tebrîzhâverân ilâhi.⁵⁷

26- Devrân odur kim devrini devr-i felek bilmez ola

- a. Dervîş Ali Şîrugañî, eviç ilâhi.⁵⁸

27- Devredip geldim cihâna yine bir devrân ola

- a. Kefeli Dervîş Abdî, bestenigâr ilâhi.⁵⁹
- b. Eyûbî Bayramzâde, bestenigâr ilâhi.⁶⁰

28- Doğdu ol sadr-ı risâlet bastı arş üzre kadem

- a. Dırağman Zâkiri Şeyh Ahmed Efendi, pençgâh tevşih.⁶¹
- b. Dervîş Ali Şîrugañî, nevâ ilâhi.⁶²
- c. Nûreddin Dergâhı Zâkirbaşısı Münîr Efendi, irâk tevşih.⁶³
- d. Seyyid Abdülkâdir Bey, şevkutarab ilâhi.⁶⁴
- e. Abdülkâdir Bey, hüzzam cumhur ilâhi.⁶⁵
- f. Bestekârı meçhul, tebrîz tevşih.⁶⁶

29- Dönmek ister gönlüm cümle sivâdan

- a. Dervîş Ali Şîrugañî, bestenigâr ilâhi.⁶⁷

⁵⁰ Töre, IX, 40-41.

⁵¹ Töre, VIII, 789.

⁵² Töre, VIII, 197.

⁵³ Öztuna, s. 108.

⁵⁴ *İlâhiler*, YKB Yayınları, s. 102-103.

⁵⁵ Ergun, I, 244-245; Ş. Sağman, s. 320; H. S. Sağman, 98.

⁵⁶ Ergun, I, 243; Ş. Sağman, s. 73.

⁵⁷ Şengel, I, 121-122.

⁵⁸ Ergun, I, 199; Ezgi, II, 113; Töre, VII, 98; Önen, s. 83; Soydaş, s. 125.

⁵⁹ Ergun, I, 89; Soydaş, s. 101.

⁶⁰ Ş. Sağman, s. 552.

⁶¹ Ergun, I, 344.

⁶² Ş. Sağman, s. 148.

⁶³ Töre, VII, 81.

⁶⁴ Töre, VIII, 82-83.

⁶⁵ Töre, V, 136.

⁶⁶ Şengel, I, 116.

b. Derviş Ali Şîrugañî, ırâk ilâhi.⁶⁸

30- Esmâ-i İlâhiyyede bâhad hünerim var

a. Derviş Ali Şîrugañî, çârgâh ilâhi.⁶⁹

31- Es-salâ her kim gelür bâzâr-ı aşka es-salâ

a. Bestekârı meçhul, bestenigâr ilâhi.⁷⁰

b. M. Hakan Alvan, dilkeşîde ilâhi.⁷¹

32- Ey Allahım seni sevmek ne güzeldir ne güzel

a. Tahir Kargöz, nihâvend ilâhi.⁷²

33- Ey bülbül-i şeydâ yine efgâna mı geldin

a. Anber Mustafa Ağa, uşşak ilâhi.⁷³

b. Eyyübî Ali Rıza, hümâyûn ilâhi.⁷⁴

c. Seyyid Abdülkâdir Bey, hüzzam ilâhi.⁷⁵

34- Ey çarh-i dûn nettim sana

a. Âhenî Mehmed Çelebi, muhayyer ilâhi.⁷⁶

b. Bestekârı meçhul, hicaz ilâhi.⁷⁷

35- Ey derde dermân isteyen yetmez mi derd dermân sana

a. Hammâmîzâde İsmail Dede Efendi [Derviş İsmail], muhayyer ilâhi.⁷⁸

b. Hüseyin Sâadeddin Arel, acemkürdî durak.

c. Hüseyin Sâadeddin Arel, acemaşîrân durak.⁷⁹

36- Ey garib bülbül diyârın kandedir

a. Eyyübî Derviş Ali Rızâ Bey, gülizâr cumhur ilâhi.⁸⁰

b. Derviş Ali Şîrugañî, uzzâl ilâhi.⁸¹

c. Bestekârı meçhul, hicaz ilâhi.⁸²

37- Ey gönül gel ağlama zârî zârî inleme

⁶⁷ Ergun, I, 191; Ş. Sağman, s. 549.

⁶⁸ Ergun, I, 218; Önen, s. 103.

⁶⁹ Ergun, I, 193; Soydaş, s. 115.

⁷⁰ Töre, IX, 60-61.

⁷¹ 99 Makamda İlâhiler, s. 40-41.

⁷² Kenan Erdoğan, s. CXLIV.

⁷³ Ergun, I, 78.

⁷⁴ Şengel, IV, 117.

⁷⁵ Töre, V, 144.

⁷⁶ Ergun, I, 98; Ş. Sağman, s. 451.

⁷⁷ Mehmet Nuri Uygun özel nota arşivi.

⁷⁸ Ruşen Efendi, *Mecmu'a-i İlâhiyyât*, Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hüdâî Kitapları Bölümü, no: 1804, vr. 57b; S. H. Sağman, s. 261.

⁷⁹ Ergun, II, 536; Öztuna, s. 111-112.

⁸⁰ Töre, VI, 120-121.

⁸¹ Ergun, I, 258; Ş. Sağman, s. 436. Notası için bk. *İlâhiler* (YKB), 78-79.

⁸² Şengel, IV, 60

- a. Derviş Ali Şîrugañî, muhayyer ilâhi.⁸³
- b. Neyzen Derviş Mehmed, uzzâl ilâhi.⁸⁴

38- Ey gönül gel gayrıdan geç aşka eyle iktidâ

- a. Derviş Ali Şîrugañî, segâh ilâhi.⁸⁵
- b. Hopçuzâde Şeyh Mehmed Şâkir Efendi, bayâtî ilâhi.⁸⁶
- c. Kuşçuzâde Osman Çelebi, segâh ilâhi.⁸⁷
- d. Hulûsi Gökmen, eviç ısfahan ilâhi.⁸⁸

39- Ey gönül gel Hakk'a giden râhı bul

- a. Derviş Ali Şîrugañî, segâh durak.⁸⁹
- b. Kuşçuzâde, segâh ilâhi.⁹⁰

40- Ey gönül gûş eylegil âşıkların güftârını

- a. Hamâmîzâde İsmail Dede, sûzidil ilâhi.⁹¹

41- Ey kerîm Allah ey ganî sultân

- a. Hâfız Post, eviç ilâhi.⁹²
- b. Zekâî Dede, ferahnâk ilâhi.⁹³

42- Elâ ey mürşid-i âlem haber ver ilm-i Mevlâ'dan

- a. Attar Ahmed, mâhûr ilâhi.⁹⁴

43- Ey sanem n'oldun câna kasdın var

- a. Bursalı Tâlib, eviç ilâhi.⁹⁵

44- Ey şeh zen-i dünyânın gel âlına aldanma

- a. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa, segâh ilâhi.⁹⁶

45- Ey tarîkat erleri ey hakikat pîrleri

- a. Derviş Ali Şîrugañî, evc cumhur ilâhi.⁹⁷

46- Gel ey bâd-ı sabâ lûtfeyle bir dem

⁸³ Ergun, I, 228; Ş. Sağman, s. 455; Soydaş, s. 185.

⁸⁴ Ergun, I, 104.

⁸⁵ Ergun, I, 250.

⁸⁶ Ali Rıza Şengel, *İlâhiler* (nşr. Yusuf Ömürlü), İstanbul 1981, III, 122.

⁸⁷ Müstakimzâde Süleyman Sâdeddîn, *Mecmu'a-i İlâhiyyât*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Bölümü, no: 3397, vr. 117a; Ş. Sağman, s. 524.

⁸⁸ *99 Makamda İlâhiler*, s. 50-51.

⁸⁹ Ergun, I, 249-250; Soydaş, s. 230.

⁹⁰ Ş. Sağman, s. 524.

⁹¹ Ergun, II, 538; Töre, VII, 10-11.

⁹² Ergun, I, 93-94; Töre, VII, 116.

⁹³ Kenan Erdoğan, s.CXLV.

⁹⁴ Ergun, I, 109; Soydaş, s. 175; Ş. Sağman, s. 137.

⁹⁵ Ş. Sağman, s. 479.

⁹⁶ Ergun, I, 368.

⁹⁷ Ergun, I, 204; Töre, İstanbul 1989, VII, 96; Ş. Sağman, s. 476.

a. Derviş Ali Şîrugañî, nevâ ilâhi.⁹⁸

47- Gel ey gurbet diyârında esir olup kalan insan

a. Derviş Ali Şîrugañî, mâhûr ilâhi.⁹⁹

48- Gir semâ'a zikr ile gel yâna yâna hû deyû

a. Derviş Ali Şîrugañî, mâhûr ilâhi.¹⁰⁰

b. Bestekârı meçhul, rast ilâhi.¹⁰¹

49- Gönülleri doldurur erenlerin halveti

a. Hoca Fehmi Efendi, şeddiarabân ilâhi.¹⁰²

50- Gözlerini n'oldu bîdâr eyledin

a. Sütçüzâde Hâfız İsâ, sabâ ilâhi.¹⁰³

51- Gül müdür bülbül müdür şol zâr u efgân eyleyen

a. Derviş Ali Şîrugañî, sünbüle ilâhi.¹⁰⁴

b. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa, pençgâh cumhur ilâhisi.¹⁰⁵

c. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa, rehâvî ilâhi.¹⁰⁶

d. H. Sâdedin Arel, ırâk ilâhi.¹⁰⁷

52- Habs için geldi gelir ıtlâk için fermân bana

a. Akbaba İmamı Mehmed Efendi, rehâvî ilâhi.¹⁰⁸

b. Akbaba İmamı Mehmed Efendi, segâh cumhur ilâhi.¹⁰⁹

53- Halk içre bir âyineyim herkes bakar bir ân görür

a. Derviş Ali Şîrugañî, muhayyer ilâhi.¹¹⁰

54- Hakk'ı seven âşıkların eğlencesi tevhîd olur

a. Çâlâkzâde Şeyh Mustafa, nühüft ilâhi.¹¹¹

b. Bolâhenk Nûri Bey, nühüft ilâhi.¹¹²

c. Bestekârı meçhul, hüseyñî ilâhi.¹¹³

⁹⁸ Ergun, I, 233.

⁹⁹ Ergun, I, 227.

¹⁰⁰ Ergun, I, 222.

¹⁰¹ M. Nuri Uygun özel nota arşivi.

¹⁰² Töre, IX, 26.

¹⁰³ Ergun, I, 83-84; Ş. Sağman, s. 317.

¹⁰⁴ Ergun, I, 252.

¹⁰⁵ Şengel, I, 132-133.

¹⁰⁶ Ş. Sağman, s. 102.

¹⁰⁷ Öztuna, s. 116.

¹⁰⁸ Ergun, I, 268; Şengül Sağman, s. 92.

¹⁰⁹ Töre, V, 13.

¹¹⁰ Ergun, I, 229; Ş. Sağman, s. 452.

¹¹¹ Ergun, I, 363; Töre, IX, 228; Ş. Sağman, s. 242.

¹¹² Töre, IX, 34-35.

¹¹³ Nuri Özcan özel nota arşivi.

55- Hakk'ın kullarını bâzı kul eyler

- a. Şeyh Mehmed Kâdirî, ısfahân ilâhi.¹¹⁴

56- Hak ilmine bu âlem bir nüsha imiş ancak

- a. Derviş Ali Şîrugañî, eviç ilâhi.¹¹⁵

57- Hatm-i cem'i'l-mürselînin fahridir fakr ü fenâ

- a. Derviş Ali Şîrugañî, acem ilâhi.¹¹⁶
b. Bestekârı meçhul, ırâk ilâhi.¹¹⁷

58- Her yeri hüsnün gülistân eylemiş

- a. Abdülkâdir Töre, yegâh ilâhi.¹¹⁸

59- Hudâ davet eder elhamdülillah

- a. Tâhir Karagöz, hüseyñî ilâhi.¹¹⁹

60- İbn-i vaktim ben ebü'l-vakt olmazam

- a. Derviş Ali Şîrugañî, aşîrân ilâhi.¹²⁰
b. Derviş Ali Şîrugañî, hüseyñî aşîrân ilâhi.¹²¹
c. Bestekârı meçhul, bûselik aşîrân ilâhi.¹²²
d. Bestekârı meçhul, mâhûr ilâhi.¹²³

61- İki kaşın arasında çekti hatt-ı istivâ

- a. Derviş Ali Şîrugañî, ırâk durak.¹²⁴
b. Derviş Ali Şîrugañî, muhayyer ilâhi.¹²⁵

62- İlm-i bahrî vücûd asdâfının dürdânesiyim ben

- a. Derviş Ali Şîrugañî, eviç ilâhi.¹²⁶

63- İnile ey dertli gönül inile

- a. Derviş Ali Şîru ganî, hicaz ilâhi.¹²⁷
b. Dellâlzâde İsmail Efendi, zirgüleli hicaz ilâhi.¹²⁸
c. Bestekârı meçhul, rast ilâhi.¹²⁹

¹¹⁴ Ergun, I, 329.

¹¹⁵ Ergun, I, 199; Önen, s. 86.

¹¹⁶ Ergun, I, 183.

¹¹⁷ Şengül Sağman, s. 509.

¹¹⁸ Ergun, II, 705; Töre, IX, 12.

¹¹⁹ Nuri Özcan özel nota arşivi.

¹²⁰ Ergun, I, 187.

¹²¹ Ergun, I, 215; Ş. Sağman, s. 401.

¹²² Önen, s. 59.

¹²³ Soydaş, s. 180.

¹²⁴ Ergun, I, 218.

¹²⁵ S. Hatice Sağman, s. 254..

¹²⁶ Ergun, I, 201; Töre, VII, 94-95; Ş. Sağman, s. 472; H. S. Sağman, s. 304.

¹²⁷ Ergun, I, 207; Ş. Sağman, s. 426; Nuri Özcan özel nota arşivi.

¹²⁸ Şengel, IV, 126-127.

64- İster isen bulasın cânânı sen

- a. Derviş Ali Şîruganî, acem ilâhi.¹³⁰
- b. Yalçın Tura, acemkürdî ilâhi.¹³¹

65- Kalbini bâğ-ı cinân et ravza-i tevhîd ile

- a. Sultan III. Selim Han, acempûselik ilâhi.¹³²
- b. Derviş Ali Şîruganî, ırâk ilâhi.¹³³
- c. H. Sâdeddin Arel, rûy-i ırâk durak.¹³⁴
- d. Bestekârı meçhul, acemaşîrân ilâhi.¹³⁵

66- Kandedir cehl ile zulmet nefsi su'ânındadır

- a. Bursalı Tâlib, sabâ cumhur ilâhi.¹³⁶
- b. Derviş Ali Şîruganî, sabâ ilâhi.¹³⁷
- c. Selim Giray Hân, sabâ ilâhi.¹³⁸

67- Kıldan ince vü kılıçdan keskin ol şâhın yolu

- a. Derviş Ali Şîruganî, acemşîrân ilâhi.¹³⁹
- b. Derviş Ali Şîruganî, hüseyinî aşîrân ilâhi.¹⁴⁰
- c. Bestekârı meçhul, muhayyer sünbüle ilâhi.¹⁴¹

68- Kim ki aşkın dârma berdâr olur

- a. Şeyh Mehmed Kâdrî, nevâ ilâhi.¹⁴²
- b. Hüseyin Sâdeddin Arel, uzzâl durak.¹⁴³

69- Kim ki candan geçmez ise ten bize yâr olmasın

- a. Derviş Ali Şîruganî, uzzâl ilâhi.¹⁴⁴

70- Ol cihânın fahrinin sırrına kurban olayım

- a. Bursalı Bakkal Mehmed, uşşak ilâhi.¹⁴⁵
- b. İsmail Hakkı Bey, acemaşîrân tevşih.¹⁴⁶

¹²⁹ Nuri Özcan özel nota arşivi.

¹³⁰ Ergun, I, 185; Soydaş, s. 85; Önen, s. 47.

¹³¹ Nuri Özcan özel nota arşivi.

¹³² Ergun, II, 514; S. H. Sağman, s. 379.

¹³³ Önen, s. 110.

¹³⁴ Öztuna, s. 110.

¹³⁵ Töre, VIII, 47.

¹³⁶ Ergun, I, 101; Şengel, II, 97; Ş. Sağman, s. 327.

¹³⁷ Soydaş, s. 224.

¹³⁸ Kenan Erdoğan, s. CXLIV.

¹³⁹ Ergun, I, 186; Ş. Sağman, s. 399.

¹⁴⁰ Ergun, I, 216; Töre, VI, 106-107; 99 Makamda İlâhiler, s. 84-85.

¹⁴¹ Töre, VI, 162-163.

¹⁴² Ergun, I, 329.

¹⁴³ Öztuna, s. 108.

¹⁴⁴ Ergun, I, 257.

¹⁴⁵ Ergun, I, 106; Ş. Sağman, s. 196.

71- Ol menem kim vâkıf-ı esrâr-ı ilm-i Âdemim

- a. Derviş Ali Şîruganî, hüseyinî ilâhi.¹⁴⁷
- b. Derviş Ali Şîruganî, sultânî irâk ilâhi.¹⁴⁸

72- Pâdişâha aşkı hem hâne kıl

- a. Cerrâhî Zâkirbaşı Hoca Fehmi Efendi, bestenigâr ilâhi.¹⁴⁹

73- Rumûz-i enbiyâyı vâkıf-ı esrâr olandan sor

- a. Derviş Ali Şîruganî, babatâhir ilâhi.¹⁵⁰
- b. Nâlîzâde İbrahim, babatâhir ilâhi.¹⁵¹

74- Sâlikin mürşidine hizmeti şâhâne gerek

- a. Derviş Ali Şîruganî, sabâ ilâhi.¹⁵²
- b. Bestekârı meçhul, çârgâh ilâhi.¹⁵³

75- Sen seni bilmektir pîre ülfetten garaz

- a. Hâfız Post, aşîrân ilâhi.¹⁵⁴
- b. Buhûrîzâde İtrî, hüseyinîaşîrân ilâhi.¹⁵⁵
- c. Derviş Ali Şîruganî, bûselikaşîrân ilâhi.¹⁵⁶

76- Sevdim seni hep vârim yağmadır alan alsın

- a. Şeyh Abdurrahman Nesîb Dede, bayâtî ilâhi.¹⁵⁷

77- Şunlar ki görüp yüzünü bu dâra gelirler

- a. Derviş Ali Şîruganî, hüseyinî ilâhi.¹⁵⁸

78- Tâ ezelden biz bu aşk içinde rüsvây olmuşuz

- a. Derviş Ali Şîruganî, hisâr ilâhi.¹⁵⁹

79- Tâlib-i Hakk'ın devâsız derd durur sermâyesi

- a. Bursalı Tâlib, bestenigâr ilâhi.¹⁶⁰
- b. Bestekârı meçhul, sultânî-irâk ilâhi.¹⁶¹

¹⁴⁶ Töre, VIII, 26-27.

¹⁴⁷ Ergun, I, 231; Ş. Sağman, s. 362.

¹⁴⁸ Ergun, I, 251; Ş. Sağman, s. 513.

¹⁴⁹ Töre, IX, 84-85; Ergun, II, 684.

¹⁵⁰ Ergun, I, 188-189.

¹⁵¹ Ergun, I, 323-324.

¹⁵² Ergun, I, 245-246.

¹⁵³ Ş. Sağman, s. 347.

¹⁵⁴ Ergun, I, 93; Soydaş, 95.

¹⁵⁵ Ergun, I, 175.

¹⁵⁶ Önen, s. 58.

¹⁵⁷ Ergun, II, 526; Şengel, III, 84; H. S. Sağman, s. 241.

¹⁵⁸ Ergun, I, 212.

¹⁵⁹ Ergun, I, 208-209; Soydaş, 144.

¹⁶⁰ Ergun, I, 101; Ş. Sağman, s. 545.

¹⁶¹ Soydaş, s. 235.

- c. Şeyh Osman Efendi, ırâk ilâhi.¹⁶²
- d. Bestekârı meçhul, beste-ısfahân ilâhi.¹⁶³

80- Tende cânım canda cânânımdır Allah hû diyen

- a. Hâfız Post, acem durak.¹⁶⁴
- b. H. Sâdedin Arel, neveser ilâhi.¹⁶⁵
- c. Bestekârı meçhul, segâh ilâhi.¹⁶⁶

81- Uyan gafletten ey gâfil seni aldatmasın dünyâ

- a. Hüseyin Sâdeddin Arel, nişâbur durak.¹⁶⁷

82- Uyan gafletten ey nâ'im Hakk'a yalvar seherlerde

- a. Âhenî Mehmed Çelebi, hüseyinî ilâhi.¹⁶⁸
- b. Nalbur Mehmed Çelebi, hüseyinî ilâhi.¹⁶⁹

83- Uyan gözün aç durma yalvar güzel Allah'a

- a. Bursalı Tâlib, arazbar ilâhi.¹⁷⁰

84- Varlığın mahv eyleyip meydâna gel

- a. Derviş Ali Şîrugañî, eviç ilâhi.¹⁷¹

85- Yakıp aşk oduna câm-ı meşâmın bûy-i tevhîd et

- a. Tosunzâde Abdullah, bûselik aşîrân ilâhi.¹⁷²

86- Yârab bize ihsân et

- a. Bestekârı meçhul, rehâvî ilâhi.¹⁷³
- b. Bestekârı meçhul, eviç ilâhi.¹⁷⁴

87- Yaz gelince kuşca kuşlar hû diyor

- a. Bestekârı meçhul, muhayyerkürdî ilâhi.¹⁷⁵

88- Yine dil na'tını söyler Muhammed

- a. Bestekârı meçhul, bayâtî ilâhi.¹⁷⁶

89- Yine firkat nârına yandı cihân

¹⁶² Töre, VIII, 52.

¹⁶³ Töre, VIII, 30.

¹⁶⁴ Ergun, I, 92.

¹⁶⁵ Öztuna, s. 117.

¹⁶⁶ Nuri Özcan özel nota arşivi.

¹⁶⁷ Öztuna, s. 110.

¹⁶⁸ Ergun, I, 97.

¹⁶⁹ Soydaş, s. 146.

¹⁷⁰ Ergun, I, 100; Ş. Sağman, s. 284.

¹⁷¹ Ergun, I, 204-205; Soydaş, s. 127; Önen, s. 187.

¹⁷² Önen, s. 62.

¹⁷³ Ş. Sağman, s. 99.

¹⁷⁴ M. Nuri uygun özel nota arşivi.

¹⁷⁵ M. Nuri Uygun özel nota arşivi.

¹⁷⁶ Ş. Sağman, s. 239.

- a. Muallim İsmail Hakkı Bey, sabâ Ramazan ilâhisi.¹⁷⁷

90- Zât-ı Hakk'da mahrem-i irfân olan anlar bizi

- a. Derviş Ali Şîrugañî, sabâ ilâhi.¹⁷⁸
b. Derviş Ali Şîrugañî, uşşak ilâhi.¹⁷⁹

91- Zehî kenz-i hafî ka'ndan gelir her vâir olur peydâ

- a. Niznâm Yusuf Çelebi, baba tâhir ilâhi.¹⁸⁰

92- Zerrelere zâhir mi olurdu âfitâbı olmasa

- a. Derviş Ali Şîrugañî, hüseyinî ilâhi.¹⁸¹

93- Zuhûr-i kâinâtın mâdenisin yâ Rasûlallah

- a. Derviş Ali Şîrugañî, muhayyer tevşih.¹⁸²

94- Zulmet-i hicrinde bîdâr olmuşum Yârab meded.

- a. Bursalı Bakkal Mehmed, bayâtî ilâhi.¹⁸³
b. Derviş Ali Şîrugañî, bayâtî ilâhi.¹⁸⁴

95- Zühdünü ko aşka düş ehli cinân etsin seni

- a. Küçük İmam Mehmed Efendi, hüseyinî ilâhi.¹⁸⁵
b. Bestekârı meçhul, ısfahân ilâhi.¹⁸⁶

¹⁷⁷ Şengel, II, 112.

¹⁷⁸ Ergun, I, 247.

¹⁷⁹ Ş. Sağman, s. 180; H. S. Sağman, s. 206.

¹⁸⁰ Ergun, I, 272-273.

¹⁸¹ Ergun, I, 212.

¹⁸² Ergun, I, 226; Soydaş, s. 186.

¹⁸³ Ergun, I, 106; Ş. Sağman, s. 234.

¹⁸⁴ Soydaş, s. 104.

¹⁸⁵ Ergun, I, 74; Töre, VI, 68-69; Ş. Sağman, s. 360.

¹⁸⁶ Şengel, IV, 12-13.

BİBLİYOGRAFYA

- 99 Makamda *İlâhiler* (haz. Cüneyd Kosal), İstanbul 1994.
- Erdoğan, Kenan, *Niyâzî Mısrî Divânı*, Ankara 1998.
- Ergun, Sâdettin Nüzhet, *Türk Mûsikîsi Antolojisi*, I-II, İstanbul 1943,
- Ezgi, Suphi, *Amelî ve Nazarî Türk Mûsikîsi*, I-II, İstanbul 1935.
- İlâhiler* (Yapı Kredi Bankası Yayınları), İstanbul 1986.
- Mehmet Nuri Uygun özel nota arşivi.
- Nuri Özcan özel nota arşivi
- Önen, Uğur, *XVIII. Yüzyılda Yaşadığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mûsikî Mecmuasındaki Dînî Mûsikî Güfteleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Nuri Uygun), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2004.
- Öztuna, Yılmaz, *Hüseyin Sâdedin Arel*, Ankara 1986.
- Ruşen Efendi, *Mecmu'a-i İlâhiyyât*, Üsküdar Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hüdâî Kitapları Bölümü, no: 1804, vr. 57b.
- Sağman, Sevgi Hatice, *Ruşen Efendi'nin XIX. Yüzyılda Yazılmış "Mecmu'a-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Nuri Uygun), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.
- Sağman, Şengül, *Müstakimzâde'nin Mecmu'a-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Nuri Uygun), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.
- Soydaş, M. Emin, *XVIII. Yüzyıla Ait Bir El Yazması Mecmuada Dînî Mûsikî Güfteleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, danışman: Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.
- Süleyman Sâdeddin, *Mecmu'a-i İlâhiyyât*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi Bölümü, no: 3397, vr. 117a.
- Şengel, Ali Rıza, *İlâhiler* (nşr. Yusuf Ömürlü), İstanbul 1981,
- Töre, Abdülkâdir, *İlâhiler* (nşr. Yusuf Ömürlü), İstanbul 1984.